

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในอนาคต โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ประชากรในการวิจัยประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่ม จำนวน 30 คน คือ 1. กลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น 2 คน 2. กลุ่มผู้บริหารสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 5 คน 3. กลุ่มผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นกรุงเทพมหานคร ปี 2540 จำนวน 11 คน 4. กลุ่มผู้อำนวยการพัฒนาเอกชน 5 คน 5. กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ระหว่างการทำวิจัย มีผู้เชี่ยวชาญเสียชีวิต 1 คน และปลดเกษียณ 1 คน ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ผู้บริหารสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร ปี 2540 ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 20 - 24 ปี สำหรับวุฒิทางการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. แนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 6 หัวข้อดังต่อไปนี้

หัวข้อที่ 1 แนวโน้มของการพัฒนากรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า
ด้านสังคม และวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

ด้านสังคม วัฒนธรรม จะพัฒนาไปเป็นสังคมบริโภคนิยมมีการแข่งขันสูง การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารจะถึงกันหมด จะมีคนสองรุ่น คนรุ่นเก่าจะพัฒนาตามเทคโนโลยีได้ช้า ในขณะที่คนรุ่นใหม่จะพัฒนาทางเทคโนโลยีได้เร็ว และใช้เทคโนโลยีในการทำงานและในชีวิตประจำวัน

ด้านเศรษฐกิจ จะเป็นเศรษฐกิจแบบสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยม ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีความสุขน้อยลง

ด้านการเมือง จะเป็นการเมืองท้องถิ่น มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชน โดยตรง

การเปลี่ยนแปลงของโลกและกรุงเทพมหานครที่กล่าวมานั้น จะส่งผลให้เกิดปัญหา หรืออุปสรรคต่อการจัดการศึกษาคือ การจัดการศึกษาจะมีปัญหาต้องให้เอกชนเข้ามาบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล แนวคิด และปรัชญาการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองยังมี เจตคติแบบเก่า จะต้องเสียเวลาในการพัฒนาบุคลากรให้ตามทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

หัวข้อที่ 2 แนวโน้มของแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ กรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

ปรัชญาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญา รู้คุณค่า และตัวตนผู้เรียน, การศึกษาเพื่อปวงชน ปวงชนเพื่อการศึกษา และการศึกษา เพื่อแก้ปัญหา ชีวิตและสังคม

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า คือ 1. ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. การศึกษาเพื่อชีวิต 3. สร้างคนให้มองอนาคต ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า คือ เป็นผู้ที่มีทักษะทางวิชาการสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่ประสบได้ และเป็น คนทันสมัย ตามทันความเปลี่ยนแปลงของโลก มองการณ์ไกล

หัวข้อที่ 3 แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องสอดคล้องกับพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเมือง ให้เด็กมีโอกาสที่จะ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แสวงหาแหล่งเรียนได้ มีความสามารถจำแนกแยกแยะข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ

ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จะเน้นคุณธรรม ความรัก ความสุขในการเรียน มีความยืดหยุ่นหลากหลายเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน ลักษณะของหลักสูตรเน้นให้คนคิดเป็น เป็นหลักสูตรบูรณาการ

ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร คือ ครู นักวิชาการ ร่วมกับ ผู้นำชุมชน กรรมการการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ผู้เรียน และผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน

วิธีการสร้างหลักสูตร เริ่มด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ ทรัพยากรที่มีอยู่และที่ขาด ความพร้อมของโรงเรียน นักเรียน ชุมชน ระดมสมองจากทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหา รายละเอียดของหลักสูตร ยกร่างหลักสูตร ทดลองใช้ ปรับปรุง ประเมิน แก้ไข และนำกลับไปใช้ใหม่เมื่อแก้ไขเสร็จ เนื้อหาวิชาที่บรรจุไว้ในหลักสูตร ประกอบไปด้วย

1. เกี่ยวกับชาติไทย ความเป็นไทย ได้แก่ ภาษา วัฒนธรรม ศิลป ศาสนา ความเชื่อ
2. ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. ภาษาอังกฤษ ภาษาที่สอง ภาษาที่ 3
4. ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสังคม
5. การเมือง การปกครอง การงานอาชีพ
6. กีฬา
7. สิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการเพื่อให้ครูหรือผู้อื่นสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม คือ การอบรม ส่งเสริมการนิเทศ มีการประเมินภายนอก และภายใน นอกจากนั้นควรให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร เขียนหลักสูตร ครูได้ทำความเข้าใจหลักสูตร และควรมีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารหลักสูตรก่อนใช้หลักสูตร

วิธีการหรือเครื่องมือในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร คือ การใช้แบบทดสอบ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์

หัวข้อที่ 4 แนวโน้มการพัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนการสอนของ กรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

แนวโน้มของกระบวนการเรียนการสอน คือ การเรียนปนเล่น เน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ เปิดโอกาสโอกาสให้เด็กได้มีการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้กับของจริง นอกจากนั้นจะต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน

ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเทคนิคการสอน ผู้เรียนและครูควรร่วมมือกัน ในการพัฒนาเทคนิคการสอน ครูได้รับการอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาเทคนิคการสอนมีการ สร้างกลุ่มขึ้นในโรงเรียนให้ครูได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การพัฒนาคุณภาพสื่อการสอนจะให้ครูได้รับการอบรมให้รู้จักสร้างและใช้สื่อการสอน รู้จักใช้สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์) เข้ามาเป็นสื่อการสอน

มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยการสอบ และใช้แฟ้มสะสมงาน ประกอบกับการสังเกตพฤติกรรม

การพิจารณาเลื่อนขั้นของนักเรียนจะใช้วิธีการดูผลงานของผู้เรียนประกอบด้วย Portfolio และใช้การทดสอบ

หัวข้อที่ 5 แนวโน้มการพัฒนาอาชีพครูของกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

วิธีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า คือ การออกไปประกอบวิชาชีพครู และให้ครูพัฒนาตัวเองโดยทำแฟ้มสะสมผลงานครู (Portfolio) มีการอบรมครูให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

การคัดเลือกครูเข้าสู่สถานศึกษาของกรุงเทพมหานครใช้วิธีสอบข้อเขียนและปฏิบัติ สอบสัมภาษณ์ ความสามารถในการทำงาน นอกจากนั้นจะมีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับคัดเลือกครู เช่น รับครูจากโครงการครูทายาท เพชรในถม เป็นต้น

มีวิธีการพัฒนาครูประจำการโดยการศึกษาต่อ และการฝึกอบรมโดยกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน นอกจากนั้นการยอมรับในความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ของครูก็เป็นการพัฒนาครูอีกทางหนึ่ง การประเมินและพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาครูประจำการ

การพัฒนาคุณธรรมครูควรมีจรรยาบรรณออกมาควบคุมพฤติกรรมครู นอกจากนั้น การให้เกียรติครู และมีการยกย่องให้รางวัล ให้เกียรติครูก็เป็นวิธีการพัฒนาคุณธรรมครูที่ดี

การนิเทศครู ใช้การฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติงานจริง จะมีบัญชีเงินเดือนครูโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการ ขวัญและกำลังใจที่ดีแก่ครู

หัวข้อที่ 6 แนวโน้มการพัฒนาระบบบริหารของกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครจะมีการกระจายอำนาจแก่ระบบบริหาร เป็น 2 ส่วน นโยบายและปฏิบัติ กรุงเทพมหานครกำกับนโยบายในภาพกว้าง ระดับโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนสร้างเครือข่ายทางวิชาการและบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ มีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทน

ประชาชนเข้าร่วมเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารให้กับสถานศึกษา ซึ่งรูปแบบการบริหารดังกล่าวจะมีการดำเนินงานโดยการประชุม หาข้อยุติแล้วเสนอโครงสร้างการบริหาร และมีการกำกับติดตามประเมินผลจากส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานคร

วิธีการจัดสรรงบประมาณทำโดยรัฐสนับสนุนงบประมาณรายหัวของนักเรียน พร้อมกับมีการตั้งงบประมาณไว้เป็นพิเศษสำหรับการศึกษา

ระดับการศึกษาที่กรุงเทพมหานครควรจัด คือ ประถมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสมควรที่จะนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. แนวโน้มการพัฒนากรุงเทพมหานครในอนาคต

สังคมวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครจะพัฒนาไปเป็นสังคมบริโภคนิยมมีการแข่งขันสูง การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารจะถึงกันหมด จะมีคนสองรุ่น คนรุ่นเก่าจะพัฒนาตามเทคโนโลยีได้ช้า ในขณะที่คนรุ่นใหม่จะพัฒนาทางเทคโนโลยีได้เร็ว และใช้เทคโนโลยีในการทำงานและในชีวิตประจำวัน จากข้อสรุปดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม แนวคิด กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศ เป็นเมืองที่มีข้อมูลข่าวสารและกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แพร่เข้ามาโดยง่ายที่สุด สิ่งที่แพร่เข้ามามีทั้งที่เป็นผลดีและไม่ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคนในสังคมกรุงเทพมหานครอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นเราจึงต้องเตรียมคนให้รับมือกับกระแสความเปลี่ยนแปลงที่แพร่เข้ามาอย่างมีประสิทธิภาพให้คนสามารถเลือกรับข้อมูล ข่าวสาร พิจารณาไตร่ตรอง มีหลักในการคิด เพื่อที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นหน้าที่ของการศึกษา กรุงเทพมหานคร จะต้องตั้งรับและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้ดี มีมาตรฐาน เพื่อที่จะได้เตรียมคนสำหรับสังคมยุคใหม่ ให้เป็นคนที่รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร มีหลักการคิด พิจารณาไตร่ตรอง และมีศักยภาพรอบด้านที่จะทำให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ในยุคนี้ได้อย่างมีความสุข จะต้องเตรียมคนให้มีทั้งความสามารถทางวิชาการและคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักกติกาสากล เพื่อจะพัฒนาตนเองและสังคมในอนาคตได้ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนนั้นจะส่งผลให้ประเทศชาติได้คนที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต ดังที่ โกวิท ประवालพฤกษ์

(2524 อ่างถึงโน มธุรส พะวินรัมย์, 2539) ได้กล่าวว่า คุณประโยชน์ของการศึกษาที่ว่านั้น ได้แก่ การที่บุคคลากรที่มีคุณภาพสูงที่สำเร็จการศึกษาแล้วไปทำประโยชน์ก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคม

ด้านการเมืองจะมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและประชาชนโดยตรง ดังนั้น การศึกษาจะต้องสร้างความเป็นประชาธิปไตยในวิถีชีวิต ซึ่งแนวโน้มทางการเมืองของประชาชน จะให้ความสนใจในสิทธิทางการเมืองมากขึ้น จึงต้องปูพื้นฐานประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง เนื่องจาก ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เนื้อหาวิชาจึงมีเรื่องของ การเมืองการปกครอง ซึ่งจำเป็นเพราะการเมืองเป็นสิทธิและหน้าที่ซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา สุริยวงษ์ (2540) ที่กล่าวว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความ สำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคน เนื่องจากประเทศเรานั้นปกครองโดยใช้ระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่คนไทยทุกคนจะ ต้องศึกษาในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและนำหลักการต่าง ๆ ไป ปฏิบัติจนเกิดเป็นวิถีชีวิต

2. แนวโน้มของแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครในสอง ทศวรรษหน้า

ปรัชญาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญา รู้คุณค่า และตัวตนผู้เรียน, การศึกษาเพื่อปวงชน ปวงชนเพื่อการศึกษา, และการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาชีวิต และสังคม จากผลการวิจัยอาจเป็นเพราะว่าสภาพของสังคมโลกและสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร โลกกำลังดำเนินเข้าสู่สังคมแห่ง ความรู้ ดังนั้นคนที่ไม่ได้รับการพัฒนาจะกลายเป็นคนล้าหลังทันที และประเทศใดก็ตามหากมี ประชากรที่ล้าหลัง ก้าวไม่ทันเทคโนโลยีต่าง ๆ จะทำให้ประเทศนั้นพัฒนาตามประเทศอื่น ๆ ไม่ ทัน ดังนั้นการพัฒนาคน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาก็เน้นการพัฒนาคน ปรัชญาการศึกษาของ กรุงเทพมหานคร จึงสอดคล้องกันไปกับสภาพของบริบทแวดล้อมทางสังคม การศึกษาจึงมีบทบาท สำคัญในการพัฒนาปัญญา พัฒนาผู้เรียน เห็นความสำคัญของผู้เรียนแต่ละคน และพัฒนาได้ ตรงตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา ใจบุญ (2530) ซึ่งได้ศึกษา แนวโน้มปรัชญาการศึกษาไทย ภายในปี พุทธศักราช 2548 ตามการคาดการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ทางการศึกษา และพบว่าแนวคิดทางการศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้ เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ในการที่มนุษย์จะพัฒนาตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็คือการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ รอดเย็น (2533) ซึ่งศึกษาปรัชญาการศึกษาไทย ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

พบว่า ความหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาขั้นที่ 5 คือ พัฒนาร่างกายและจิตใจ หรือ พัฒนาตนเอง

สำหรับจุดมุ่งหมายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเพื่อชีวิต สร้างคนให้มองอนาคต ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการแสวงหา ความรู้ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นั้น เนื่องมาจากสังคมกำลังเคลื่อนเข้าสู่สังคมแห่งความรู้ ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องรู้จักแสวงหาและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต โลกกำลังก้าวไปอย่างรวดเร็ว คนจึงต้องแสวงหาความรู้และรู้จักมองอนาคต ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ทันโลก จึงจะสามารถพัฒนาตนเองและสังคมได้ การรู้จักแสวงหาความรู้ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นลักษณะสำคัญที่จะพาตนเองให้พัฒนาได้ทันโลก และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครจึงมีความสอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และพยายามที่จะมุ่งให้คนก้าวทันโลก ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสมดุล และมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุข

3. แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรของกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเมือง ให้เด็กมีโอกาสที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แสวงหาแหล่งเรียนรู้ได้ มีความสามารถ จำแนกแยกแยะข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้

เนื่องจากขณะนี้得有พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจุดมุ่งหมายจึงต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ และเนื่องจากสภาพของกรุงเทพมหานครเป็นลักษณะเฉพาะ ซึ่งไม่เหมือนกับท้องถิ่นอื่น ๆ เป็นเมืองศูนย์กลางข่าวสาร เทคโนโลยี และความเจริญในรูปแบบต่าง ๆ ลักษณะของปัญหาที่แตกต่างกันไป ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องปรับให้สอดคล้องกับสังคมเมือง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะสภาพสังคมเมืองมีแหล่งที่จะเรียนรู้ได้มากมาย เด็กจะต้องถูกฝึกให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักแยกแยะข้อมูลข่าวสารซึ่งมีอยู่รอบตัวได้อย่างดี นอกจากนั้นลักษณะของหลักสูตรการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่เน้นคุณธรรม ความรัก ความสุขในการเรียนนั้นอาจเป็นเพราะว่า สภาพของสังคมเมือง ความวุ่นวายของปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบในสังคม ก่อให้เกิดความเครียด ไร้ความสุข มีแต่ความแก่งแย่งแข่งขัน ทำให้สังคมละเลยในเรื่องของความรัก คุณธรรม ความสุข หลักสูตรของกรุงเทพมหานคร จึงมุ่งสร้างให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยคุณธรรม ความรัก ความสุขในการเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กผ่อนคลาย การที่เด็กมีความสุข มีความรักในการเรียน จะทำให้เขาเรียนได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมที่จะเรียนและรักที่จะเรียนรู้ ส่วนลักษณะหลักสูตรนี้

เป็นส่วนที่ปรับให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมเมืองที่มากไปด้วยปัญหา การทำให้เด็กมีความรัก ความสุขในการเรียน เป็นทางออกที่ดีที่สุดของการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเหมาะกับสภาพสังคมและยุคสมัย

ส่วนในด้านของเนื้อหาวิชา ซึ่งจะต้องมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่มีความจำเป็นนั้น เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญด้านต่าง ๆ มีการติดต่อสัมพันธ์กันกับคนหลายประเทศ ดังนั้นการเรียนรู้อังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของโลกจึงมีความจำเป็นทั้งในเรื่องของชีวิตประจำวัน การทำงาน และการสื่อสารสัมพันธ์กับคนชาติต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญผา บุญธรรม (2539) ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบอาชีพได้ และเป็นพื้นฐานในการเรียนในระดับสูงต่อไป

4. แนวโน้มกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า ซึ่งแนวโน้มคือ การเรียนปนเล่น เน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ และเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนโดยการปฏิบัติจริง ดังนั้นการเรียนรู้อาศัยการให้คิดและกระทำทดลองปฏิบัติจริง มีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การได้ทดลองได้ปฏิบัติจะเกิดการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิง ทศน์แก้ว (2539 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง บุญลือ เพชรคอน (2537 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนปกติ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มยังช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) และทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) (เดือนใจ แวงงาม, 2539 : 20 – 21)

ดังนั้น กิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน การยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ครูจึงต้องมีการเตรียมตัวที่ดีพร้อมที่จะรับกับการเรียนการสอนแนวใหม่ในอนาคตข้างหน้า ครูจึงต้องมีการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ เพื่อที่จะได้ก้าวทันต่อรูปแบบของการเรียนการสอนใหม่ ๆ

5. แนวโน้มการพัฒนาวิชาชีพครูของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

วิธีการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า คือ การออกไปประกอบวิชาชีพครู และให้ครูพัฒนาตนเองโดยทำแฟ้มสะสมผลงานครู (Port folio) มีการอบรมครูให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

การออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพให้กับครูนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะการออกไปประกอบวิชาชีพครู ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมา ขณะนี้มีแนวโน้มว่าครูที่เป็นครูอยู่ก่อนแล้วจะได้ใบประกอบวิชาชีพโดยอัตโนมัติ แต่จะมีการประเมินคุณภาพครูตามระยะเวลาที่กำหนด ครูที่ไม่ผ่านการประเมินก็จะถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ในขณะที่ครูเข้าใหม่จะได้รับใบอนุญาตปฏิบัติการสอนก่อน 2 ปี ถ้าผ่านการประเมินจึงจะได้ใบอนุญาต ดังนั้นการมีใบประกอบวิชาชีพครู จึงเป็นข้อดีเพราะคนที่เรียนครูจบออกมาอาจจะสอนหรือถ่ายทอดวิชาได้ไม่ดีทุกคนไป คนที่จบครูออกมาทุกคนไม่อาจจะรับประกันได้ว่าจะสามารถเป็นครูได้ทุกคน การประเมินการสอนก่อนออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จึงเป็นข้อดีที่จะได้มีการคัดเลือกครูที่ถ่ายทอดการสอนได้ดี เป็นครูที่ดีได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอยเรศ ลิบลับ (2531) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางในการยกระดับวิชาชีพครู คือ การมีการออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยการออกพระราชบัญญัติควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และให้องค์กรวิชาชีพครูดำเนินการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู แต่อย่างไรก็ตามการประเมินที่จะให้ครูได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูนั้นจะต้องมีระบบมาตรฐานะ ที่ดีและยุติธรรม มิเช่นนั้นแล้วระบบสังคมไทย ซึ่งเป็นระบบอุปถัมภ์อาจมีการช่วยเหลือพวกพ้อง และกีดกันคนที่มิใช่พรรคพวกได้ จะทำให้ประเทศชาติได้ครูที่ไม่ดีอย่างที่ด้ตั้งความหวังไว้

การทำแฟ้มสะสมผลงานครู (portfolio) เป็นผลดีต่อวงการวิชาชีพครู เพราะครูจะได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และมีหลักฐานอ้างอิงในการพัฒนาตนเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ประเทศจะได้ครูที่ดีนั้น บางครั้งใบประกอบวิชาชีพก็ไม่อาจเป็นดัชนีชี้วัดได้เสมอไป คนขยัน คนเก่งอาจทำให้ตนเอง มีใบประกอบวิชาชีพได้ แต่ความเป็นครูที่ดี จิตสำนึกในความเป็นครูนั้น เป็นเรื่องละเอียดลึกซึ้งในระดับของจิตใจ การปลูกฝังในเรื่องจิตสำนึกแห่งความเป็นครูจึงเป็นหัวใจสำคัญที่สุด คนที่เก่งอาจจะไม่สามารถเป็นครูที่ดีได้ หากขาดจิตสำนึกแห่งความเป็นครูที่ดี ซึ่งตรงนี้ไม่มีดัชนีในการชี้วัด บางครั้งครูที่มีอายุมากแล้ว ทำงานมานาน มีประสบการณ์มาก แต่ความที่เป็นคนรุ่นเก่า อาจจะตามไม่ทันกับรูปแบบใหม่ ๆ แต่ท่านก็มีจิตสำนึกแห่งความเป็นครูที่ดี จากการสั่งสอนอบรมศิษย์มานาน ดังนั้นการประเมินคุณภาพครูเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพจึงควรคำนึงถึง และมีมาตรการที่ดีที่จะให้ความยุติธรรมในส่วนนี้ได้

การอบรมครูให้มีจิตสำนึก มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นเรื่องสำคัญ เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และสร้างคนให้กับสังคมประเทศชาติ ครูจึงต้องตระหนักในจรรยาบรรณและความเป็นครูที่ดี รู้จักเสียสละเพื่อประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่มีการแข่งขันสูง มีความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ถ้าครูกรุงเทพมหานครเห็นแก่วัตถุ มีแนวคิดที่เป็นบริโภคนิยมตามกระแสสังคม ครูก็จะหันไปเน้นเศรษฐกิจทอดทิ้งเด็ก ซึ่งเป็นความเสื่อมของอาชีพครู ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะครูเป็นผู้สร้างคนให้กับสังคมประเทศชาติ ดังนั้นงานวิจัยของ อังคณา เรือศิริปิยะกุล (2532) ที่ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในกรุงเทพมหานครต่อวิชาชีพครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพวิชาชีพครูในระดับที่ดี และเห็นว่าเป็นอาชีพที่สร้างคนให้มีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือ สร้างความเจริญให้สังคมและประเทศชาติ

6. แนวโน้มการพัฒนาคุณภาพระบบบริหารการศึกษารองกรุงเทพมหานครในสองทศวรรษหน้า

ระบบบริหารการศึกษารองกรุงเทพมหานครจะมีการกระจายอำนาจ แบ่งระบบบริหารเป็น 2 ส่วน นโยบายและปฏิบัติ กรุงเทพมหานครกำกับนโยบายในภาพกว้างระดับโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และบริหารงานในรูปของคณะกรรมการ การศึกษารองกรุงเทพมหานคร จะมีการกระจายอำนาจระบบบริหารไปสู่โรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนจะมีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา พร้อมกับมีส่วนร่วมจากชุมชน และคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวิไล บุญยศิริณะ (2526) ที่ศึกษาพัฒนาการของระบบบริหารการศึกษารองกรุงเทพมหานคร พบว่า แนวโน้มของระบบบริหารการศึกษารองกรุงเทพมหานครจากแผนพัฒนาการศึกษามีแนวโน้มจะปรับปรุงโครงการบริหาร โดยการกระจายอำนาจการบริหารในรูปคณะกรรมการมากขึ้น นอกจากนี้หนังสือความจริงของแผ่นดินได้กล่าวไว้ว่า เรายังมองเห็นองค์รวมของการกระจายอำนาจบริหารการศึกษามีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการผลักดันให้โรงเรียน และชุมชนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษา มาตรา 39 ได้กล่าวไว้ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการศึกษาไปยังโรงเรียน สถานศึกษาโดยตรง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกระจายอำนาจบริหารเป็นสิ่งที่ดี เพราะสถานศึกษาย่อมรู้ดีว่า สถานศึกษาของตนควรจะพัฒนาด้านไหน อย่างไร มากน้อยเพียงใด ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาแต่ละแห่งของกรุงเทพมหานคร มีความพร้อมและขีดความสามารถในการบริหารแตกต่างกัน ดังนั้นก่อนที่จะให้อำนาจในการบริหารควรจะมีการปรับมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนแต่ละแห่งเสียก่อน อาจจัดทำมาตรฐานขึ้นมาวัดเพื่อดูความพร้อมของโรงเรียนก่อนที่จะให้อำนาจบริหาร และเมื่อมีการกระจายอำนาจบริหารไปแล้ว ก็ควรมีการติดตามประเมินผลตรวจสอบจากส่วนกลางของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้มีหลักการบริหารที่เป็นมาตรฐาน มิใช่ต่างคนต่างทำไปคนละทิศละทาง ซึ่งจะทำให้ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครขาดมาตรฐานและไม่มีเอกภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยระดมความคิดเห็นจากส่วนอื่น ๆ ในสังคม เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองในชุมชน ผู้แทนจากสถาบันศาสนา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคตของหน่วยงานสังกัดอื่น ๆ เช่น การศึกษาเอกชน การศึกษาในเครือคริสตจักร